

Elemente de analiză a pieței asigurărilor din România

*Lect. univ. dr. Dan DĂNULEȚIU, Universitatea „1 DECEMBRIE 1918” Alba Iulia
Asist. Univ. drd. Adina DĂNULEȚIU, Universitatea „1 DECEMBRIE 1918” Alba Iulia*

ABSTRACT: The paper investigates the evolution of Romanian insurance market in period 1997-2005 and highlights trends that characterize it.

Piața reprezintă un ansamblu coerent, un sistem sau o rețea de relații de vânzare-cumpărare între diferiți agenți economici care sunt, pe de o parte, uniți prin legături de interdependență și, pe de altă parte, se află în raporturi de opoziție, fiecare urmărindu-și propriul interes. Piața semnifică existența unor confruntări între purtătorii cererii și ofertei prin intermediul cărora se determină prețul bunurilor economice ce fac obiectul schimbului.

Întrucât prin intermediul asigurărilor o societate comercială specializată(asigurător) își asumă obligația de a prelua asupra sa, în schimbul primelor încasate de la persoanele fizice și juridice(în calitate de asigurați), efectele negative ale producerii unui anumit eveniment sau complex de evenimente, asigurarea apare ca un mijloc prin intermediul căruia persoanele asigurate se pot pune la adăpost de pericolele care îi amenință. Operațiile de asigurare se realizează într-un cadru denumit piața asigurărilor.

Piața asigurărilor presupune întâlnirea cererii de asigurare, ai cărei purtători sunt persoanele fizice și juridice care doresc să încheie diverse tipuri de asigurări, cu oferta de asigurare, ai cărei reprezentanți sunt organizațiile specializate autorizate să funcționeze în acest domeniu și capabile să desfășoare, sub aspect financiar, o astfel de activitate.

Aprecierea situației pieței asigurărilor se poate realiza prin prezentarea unor indicatori cantitativi, care reflectă importanța sectorului de asigurări în cadrul economiei naționale, precum și a unor indicatori calitativi.

În aprecierea nivelului de dezvoltare al pieței asigurărilor cei mai utilizați indicatori de analiză în țările cu tradiție în domeniul asigurărilor sunt gradul de penetrare al asigurărilor în economie și densitatea asigurării(indicatori preluați și în rapoartele asupra activității din domeniul asigurărilor de către Comisia de Supraveghere a Asigurărilor).

Gradul de penetrare al asigurărilor în economie este un indicator sintetic care arată contribuția sectorului de asigurare la crearea produsului intern brut și care se calculează ca raport între volumul primelor de asigurare brute directe și produsul intern brut.

Densitatea asigurării se exprimă ca raport între total prime de asigurare brute directe încasate și numărul total al locuitorilor țării respective, exprimând astfel prima medie pe cap de locuitor.

Evidențierea evoluției celor doi indicatori este realizată în tabelul din Anexa nr. 1.

Analiza evoluției gradului de penetrare a asigurărilor reflectă creșterea importanței sectorului de asigurări în cadrul economiei naționale. Astfel, după ce în anul 1997 acest indicator avea valoarea de 0,52% până în anul 2005 el aproape s-a triplat, datorită creșterii mai rapide a volumului primelor de asigurare decât cea a PIB. În ceea ce privește evoluția indicatorului, ea a fost crescătoare în toată perioada, remarcându-se însă o creștere spectaculoasă în anul 2002. Creșterea acestui indicator reflectă semnifică creșterea ponderii sectorului de asigurări în valoarea PIB, adică sporirea importanței sectorului de asigurări în cadrul economiei naționale..

Cu toate acestea, având în vedere nivelul său, indicatorul se situează la valori reduse față de țările dezvoltate(spre exemplu, media acestui indicator în țările UE-15 la nivelul anului 2003 era de

10,18%), ceea ce sugerează potențialul ridicat pe care îl au asigurările în cadrul economiei românești.

În ceea ce privește densitatea asigurării, se remarcă și în cazul acestuia o tendință de creștere, inclusiv în situația în care nivelul indicatorului este exprimat în prețuri comparabile 2005. Astfel, densitatea asigurării din anul 2005 este de peste 6 ori mai mare decât cea din anul 1997(exprimată în prețuri comparabile 2005). Din lipsa unor date statistice relevante, putem doar afirma cauzele potențiale ale unei astfel de situații: fie creșterea primelor de asigurare plătite în perioada de timp de către fiecare dintre asigurați, fie creșterea numărului de asigurări încheiate.

Din punct de vedere al volumului primelor de asigurare, se observă o evoluție sinuoasă a creșterilor acestora. Astfel, după o creștere în termeni reali de 31,7% a volumului primelor încasate în anul 1998, se observă o reducere a acestei tendințe de creștere (circa 12%-14% în anii 1999-2001), pentru ca anul 2002 să producă o nouă creștere semnificativă a volumului primelor încasate față de anul anterior(cu 39,55%), urmată de o nouă perioadă de reducere a acestei creșteri. O astfel de evoluție a primelor de asigurare încasate a condus la creșterea valorii primelor de asigurare(în prețuri comparabile) de peste 5 ori în anul 2005 față de anul 1997.

Un alt element ce caracterizează piața este numărul și importanța asigurătorilor. Tabelul nr. 1 reflectă evoluția numărului de asigurători de pe piață.

Tabel nr. 1

Numărul societăților de asigurări din România

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nr. societăți de asigurare	47	64	72	73	47	48	44	45

Sursa: Rapoartele Comisiei de supraveghere a asigurărilor privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări din anii 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, Raportul OSAAR din anul 1999.

Din punctul de vedere al numărului asigurătorilor, anul 2001 a reprezentat unul dintre momentele cel mai semnificative din istoria post-decembristă a asigurărilor din țara noastră, deoarece s-au aplicat efectiv primele prevederi ale unei legislații aflate în proces de armonizare cu directivele Uniunii Europene. În acest sens, s-au introdus noile limite ale capitalului social, s-au numit membrii Consiliului Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor ș.a.

Caracteristica dominantă a pieței în momentul apariției legii privind societățile de asigurare și supraveghere a pieței asigurărilor(Legea 32/2000 privind societățile de asigurare și supraveghere a asigurărilor) era subcapitalizarea unui număr semnificativ din companiile active. În aceste condiții, pe piață se anticipa că, odată cu noua legislație a asigurărilor, o parte din acestea vor dispărea, iar o altă parte vor accepta, pentru a supraviețui, fuziunea cu companii puternice. Așteptările au fost confirmate, iar dacă analizăm numărul de societăți de asigurare existent la sfârșitul anului 2001, comparativ cu perioada similară a anului anterior se observă restrângerea acestuia cu circa 33%, adică de la 73 la 47. Cu toate acestea, reducerea numărului de asigurători nu s-a reflectat în volumul de activitate, explicațiile constând în aceea că, pe de o parte, firmele care au dispărut din piață fie erau înregistrate formal, fără a desfășura activitate, fie au fuzionat cu companii care au reușit să îndeplinească noile criterii de autorizare. În aceste condiții, volumul total al primelor brute încasate a continuat să crească (în termeni reali, cu 11,9% față de anul 2000).

Același efect, însă mult diminuat, a apărut și în anul 2003 ca urmare a Ordinului Președintelui CSA nr.6/2002 pentru punerea în aplicare a Normelor privind limita minimă a capitalului social vărsat, respectiv a fondului de rezervă liberă vărsat al asigurătorilor, tendința fiind de continuare a acestui proces de creștere a nivelului minim al capitalului social al societăților de asigurări, ceea ce se va concretiza în concentrarea pieței.

Din ansamblul societăților de asigurare pe piață sunt relevante însă mult mai puține. În tabelul nr.2 sunt evidențiate primele 10 societăți, în funcție de ponderea primelor brute încasate din asigurări directe în totalul pieței, din perioada 1999-2005:

Tabel nr.2

Cota de piață a societăților de asigurări din România

Nr. crt.	Societate	Pondere în total piață(%)						
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1	Asirom	34,99	25,78	22,69	18,62	16,31	15,0	13,01
2	Allianz-Țiriac	8,15	10,08	13,55	17,59	19,80	21,24	19,60
3	ING Nederlanden	5,56	8,93	10,87	14,59	10,96	9,44	8,36
4	Omniasig	6,73	10,64	10,48	9,15	8,44	8,47	9,52
5	Astra	9,94	7,59	5,58	4,99	4,95	5,45	4,08
6	Ardaf	5,84	5,33	4,82	4,05	4,16	4,95	5,28
7	Asiban	2,50	2,52	3,43	3,05	6,03	5,60	7,93
8	Generali	2,07	2,52	3,30	3,77	3,09	2,99	2,94
9	Grup AS	1,67	3,35	3,21				
10	Unita	4,06	3,12	3,18	3,30	4,57	4,82	5,85
11	BCR Asigurări					2,80	4,36	6,71
12	AIG România				2,79			
Total cotă piață primele 10 societăți		81,51	79,86	81,11	81,9	81,11	82,32	83,28

Sursa: Rapoartele Comisiei de supraveghere a asigurărilor privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări din anii 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, Raportul OSAAR din anul 1999; pentru anul 2005 – informații de presă(revista Primm nr.1/2006)

În baza datelor din tabelul menționat putem sublinia faptul că piața românească a asigurărilor este o piață concentrată, primele 10 societăți înregistrând cote de piață însumate în jurul a 80% în toți cei șase ani analizați. În plus, se observă că 8 din cele 10 societăți sunt prezente în acest clasament în fiecare dintre anii analizați, singurele societăți care nu au fost prezente încă din 1999 în acest top fiind AIG România(locul 10 în 2002) și BCR Asigurări(nou apărută - anii 2003, 2004 și 2005), intrate în locul societății Grup AS, intrată în faliment. Anul 2005 reflectă tendința de creștere evidentă a societăților ASIBAN și BCR Asigurări(de asemenea, BT Asigurări), societăți care au beneficiat de pe urma fenomenului de bancassurance.

Pentru a evidenția și mai mult gradul de concentrare existent pe piața asigurărilor din România, trebuie menționat că primele trei societăți din acest top(ASIROM și Allianz-Țiriac în toți cei 7 ani, Astra în anul 1999, Omniasig în anul 2000 și 2005 și ING Nederlanden în ceilalți ani) au avut cote de piață de peste 40% (42,13% în 2004 și, respectiv, 53,08% în 1999) în fiecare dintre anii analizați, cu o tendință de reducere a acestui ultim indicator.

Caracteristicile calitative ale pieței asigurărilor relevă structura diferitelor tipuri de asigurări în totalul pieței. Din datele prezentate în tabelul nr.3. se observă că se menține atât cota ridicată a componentei obligatorii a contractării polițelor (peste 20% din totalul primelor încasate), cât și slaba reprezentare a asigurărilor de viață.

Tabel nr. 3.

Parametrii calitativi ai pieței asigurărilor

Ani	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Indicatori								
Prime de asigurare încasate	1304022	2414840	4273930	6738873	10012425	16459656	24.225.088	32163940
Prime de asigurare încasate din asigurări generale	1223283	2215393	3768240	5672287	7897692	12314516	18435058	25229501
Creștere nominală a încasărilor din prime pt. asig. generale	-	992110	1552847	1904047	2225405	4416824	6120542	6794443
Indice de creștere(%)	-	181,10	170,09	150,53	139,23	155,93	149,70	136,86
- din care:								
- prime încasate din RCA	312986	683802	975025	1343087	1999378	2617252	3870857	5414495
Prime de asigurare încasate din asigurări de viață	80739	199447	505690	1066586	2114733	4145140	5790030	6934439
Creștere nominală a încasărilor din prime pt. asig. de viață		118708	306243	560896	1048147	2030407	1644890	1144409
Indice de creștere(%)		247,03	253,55	210,92	198,27	196,01	139,68	119,77
Pondere prime de asigurare încasate din asigurări generale	93,81	91,74	88,17	84,17	78,88	74,8	76,1	78,4
Pondere prime de asigurare încasate din RCA în total PA	24,00	28,32	22,81	19,93	19,97	15,90	15,98	16,83
Pondere prime de asigurare încasate din asigurări de viață	6,19	8,26	11,83	15,83	21,12	25,2	23,9	21,6

* - date neregăsite în sursele avute la dispoziție

Sursa: Rapoartele Comisiei de supraveghere a asigurărilor privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări din anii 2000, 2001, 2002, 2003, 2004

În anii 1998-2002, asigurările de viață au devansat, ca rată de creștere asigurările generale, ca urmare a planurilor de economisire-investiții propuse în premieră clienților din România de societățile cele mai importante de pe piață(ING, AGI, Allianz). În anii 2003 și 2004 se observă însă o diminuare a creșterii volumului asigurărilor de viață. Astfel, spre deosebire de anul 2003, când cele două categorii de asigurări, generale și de viață, înregistrau creșteri relativ similare, în anul 2004 ritmul real de creștere a încasărilor din asigurări generale a fost dublu față de cel consemnat în cazul asigurărilor de viață.

Dinamica asigurărilor generale a fost susținută în special de asigurările auto (de mijloace de transport și de răspundere civilă), care, datorită ponderii majoritare (de peste 65%), au impus ritmul pieței. Cu toate acestea, clasele de asigurări generale cu cele mai mari creșteri în 2004 au fost însă asigurările de mijloace de transport feroviare, de sănătate, de răspundere civilă generală și de credite și garanții, dar contribuția cumulată a acestora în total încasări rămâne scăzută, de până la 10%. Dezvoltarea asigurărilor auto s-a produs pe fondul expansiunii vânzărilor de autovehicule noi, care s-au majorat, conform datelor prezentate de Asociația Producătorilor și Importatorilor de Autovehicule, cu peste 30% (ritm dublu față de estimările inițiale), precum și a pieței leasingului (în care peste 90% din contracte au ca obiect autovehiculele), într-un ritm de creștere a valorii contractelor estimat la circa 30%.

O astfel de evoluție a pieței asigurărilor în anul 2004 a făcut ca ponderea primelor încasate din asigurări de viață să se mențină la un nivel mai scăzut comparativ cu nivelurile acesteia în țările din Europa Centrală și de Est.

Această situație se poate explica prin: decalajul de forță financiară dintre consumatorii de servicii de asigurare din România și cei din țările central și est europene, discrepanța dintre

complexitatea produselor oferite și evoluția lentă a procesului educațional și a ajustării comportamentului financiar al publicului, nivelul scăzut al creditelor de consum din economie, datorat pe de o parte veniturilor scăzute ale populației, iar pe de alta prudenței excesive a băncilor în creditarea persoanelor fizice (pentru o parte a perioadei analizate) sau normelor impuse de BNR în domeniul creditelor.

Anul 2005 a cunoscut o dinamică accentuată în special datorită evoluției favorabile a asigurărilor de viață și a societăților de asigurări legate mult de societățile bancare.

Astfel, cel mai mult au urcat în top companiile de asigurări care au bune relații cu băncile sau sunt chiar deținute de bănci: Asiban (controlată de BRD, BCR, CEC și Banca Transilvania), care a ajuns pe locul 4 în clasamentul asigurărilor generale, BT Asigurări (Banca Transilvania) și BCR Asigurări. Produsele de asigurare care au impulsivat piața au fost asigurările de risc de credit, cumpărate de bănci pentru acoperirea riscului de neplată a creditelor, precum și asigurările de viață, locuință și Casco, încheiate de clienții băncilor, în funcție de destinația creditului.

De asemenea, un factor determinant al măririi ponderii asigurărilor de viață până la 24% este dat de evoluția spectaculoasă înregistrată de aceleași trei companii: ASIBAN, BCR Asigurări și BT Asigurări. Apartenența acestor companii la importante grupuri bancare, lidere la rândul lor pe piața creditelor retail, duce la concluzia că această creștere se datorează, în special, impulsului dat de dezvoltarea activității de creditare bancară, creșterea înregistrată de segmentul creditelor de retail fiind de peste 87%. În același timp, pe acest segment de piață BCR și-a mărit cota de piață la 25,7%, BRD - Groupe Societe Generale, a doua mare bancă din sistem, a încheiat anul 2005 cu o cotă de piață de 15%, iar Banca TRANSILVANIA a continuat să urce în clasament, atingând 3,9%. Inevitabil, expansiunea înregistrată de segmentul creditelor pentru nevoi personale nenominalizate, pentru care garanția este constituită îndeobște dintr-o asigurare de viață cesionată în favoarea băncii, a transformat acest tip de credite într-o sursă constantă de afaceri pentru asigurătorii agreați de bănci.

Totuși, liderii pieței asigurărilor de viață rămân două companii cu o îndelungată tradiție în domeniu, respectiv ING Asigurări de Viață și AIG Life, care detin, împreună, o cotă de piață de aproximativ 46%. Nu este de neglijat, de asemenea, creșterea înregistrată de ALLIANZ-ȚIRIAC, companie care, deși a debutat pe segmentul asigurărilor de viață relativ târziu, a reușit ca, prin parteneriatele încheiate și prin promovarea produselor sale unit-linked, să marcheze un salt de 54% în termeni reali. În fapt, evoluțiile înregistrate pe piața asigurărilor de viață nu fac decât să ilustreze apropierea de o realitate firească în piețele mature în care integrarea serviciilor financiare, cu multiplele interdependențe pe care le presupune, este deja un concept acceptat, apreciat și valorificat la justa lui valoare.

În urma acestor evoluții, piața românească a asigurărilor are tendința spre o evoluție asemănătoare cu cea din țările dezvoltate, respectiv creșterea ponderii asigurărilor de viață, a importanței bancassurance-ului, a concentrării pieței.

Bibliografie:

1. Bistriceanu Gh., Bercea F., Macovei E., *Lexicon de protecție socială, asigurări și reasigurări*, Editura Karat, București, 1997;
2. Cistelecan L., Cistelecan R., *Asigurări comerciale*, Editura Dimitrie Cantemir, Târgu-Mureș, 1997;
3. Șeulean V., Barna F., Mutașcu M., Herbei R., Răileanu M., *Asigurări comerciale*, Editura Mirton, Timișoara, 2001;
4. Văcărel, I., Bercea, F., *Asigurări și reasigurări*, Editura Expert, București, 1998;
5. ***, *Rapoartele Comisiei de supraveghere a asigurărilor privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări din anii 2000, 2001, 2002, 2003, 2004*, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor.

Anexa nr. 1.

Parametrii cantitativi ai pieței asigurărilor

Ani	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Indicatori									
Prime de asigurare brute directe încasate – mil. lei	1304022	2414840	4273930	6738873	10012425	16459656	24.225.088	32163940	44300000
Indice de creștere(%)		185,18	176,99	157,67	148,58	164,39	147,18	132,77	137,73
Prime de asigurare brute încasate (prețuri comparabile 2005)	8301577,58	10933992	12501060	14009177	15974240	22292377	28755131	34930038,8	44300000
Rata inflației(%)	151,4	40,6	54,8	40,7	30,3	17,8	14,1	9,3	8,6
PIB – mld. lei	252925,7	373798,2	545730,2	803773,1	1167687,0	1514750,9	1903353,9	2387914,3	2871863,0
Indice de creștere(%)		147,79	146,00	147,28	145,22	129,77	125,65	125,46	120,27
Grad de penetrare a asigurărilor - %	0,52	0,65	0,78	0,84	0,86	1,09	1,27	1,35	1,54
Populație (mii pers)	22545,9	22502,8	22458,0	22435,2	22408,4	21794,8	21733,6	21673,0	21624
Densitatea asigurării - lei/cap de locuitor -	57839	107313	190308	300842	446816	755210	1114638	1484056	2048650
Densitatea asigurării (prețuri comparabile 2005)	368207,86	485894,73	556641,7	624428,4	712868,4	1022830	1323072,6	1611684,5	2048650

Sursa: Rapoartele Comisiei de supraveghere a asigurărilor privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări din anii 2001, 2002, 2003, 2004, Anuarul Statistic al României 2004; pentru anul 2005 – informații de presă (revista Primm nr.1/2006; Raportul anual al BNR din anul 2004; comunicat de presă al INSSE.

